

De, der kom til Sverige i 1945

Af Kurator ved Mosaiska Församlingen i Malmö

HELGA MELCHIOR

Gennem Grev *Folke Bernadottes* og Svensk Røde Kors' storstilede Hjælpeaktion for Ofrene fra de tyske Koncentrationslejre, reddedes bl. a. ca. 10,000 Jøder til Sverige, hvoraf de første, de danske Jøder fra Theresienstadt, ankom til Malmö d. 18. April 1945.

Den svenske Stat sørgede for Forplejning, Sygebehandling, Forsyning med Klæder, og igennem Utlännings-Kommissionens udmærkede Stab af »Kuratorer« blev de nyankomne individuelle Fornødenheder saa vidt muligt tilfredsstillet. De særlige jødiske Anliggender maatte varetages af vore jødiske Hjælpeorganisationer, og da det var umuligt for Sveriges 7000 Jøder at overkomme et saa omfattende Hjælpearbejde, traadte Udlandet til.

Mosaiska Församlingen i Stockholm oprettede en Række Kontorer i nært Samarbejde med »Hias«, »Joint«, »World Jewish Congress« m. m., medens Underafdelinger oprettedes i Göteborg og Malmö, og der er i de forløbne Aar udrettet et Kæmpearbejde og udgivet betydelige Summer til Fordel for »1945 Års Räddade i Sverige«. Det personlige Arbejde blandt Jøderne i Lejre, Sygehuse, Arbejdsgrupper, Skoler og paa afsides liggende Egne udføres af jødiske Kuratorer, som med Mel-

lemrum samles hos Hovedledelsen i Stockholm, og som ellers varetager hver sit Distrikt.

Malmö blev i 1945 Gennemgangsporten for 25,000 Mennesker, mange af dem udsultede, syge og nedbrudte. Et Flertal af de største Skoler, mange Hospitalsbygninger, Tennisstadion — ja, selv det ærværdige Malmøhus med Museum blev omdannet til »Beredskapsjukhus« og »Forlæggninger«, medens Lotter og Røde Kors' Personale arbejdede for fuld Kraft.

Malmö Mosaiska Församlings Hjelpekomité og Kontor oprettedes i Maj 1945, og vor vigtigste Opgave i den første Tid bestod i at opspore Jøderne, udfylde Spørgeskemaer og videresende dem til »W. J. C.« (World Jewish Congress) og »Joint« for derigennem hurtigst muligt at skaffe Kontakt med overlevende Slægtninge.

Kuratoren — en Tusindkunstner

Som Sygehuskurator, bevæbnet med Spørgeskemaer og en Kuffert fyldt med Gaver, vandrede jeg igennem Sygesalene og fandt Jøder. Tillige agerede jeg som levende Avis, og meddelte paa forskellige Sprog om Naziledernes Død og Tilfange-tagelse, og de andre, spændende Nyheder, som kom Slag i Slag. Det hændte, at jeg kunde opfylde specielle Ønsker saasom Anskaffelse af Bønehøjer, Schabbeslys, Tefillin, eller kunde sørge for, at der blev tændt Lys i Synagogen for en Jahrzeit. Alle var lykkelige for, at der i Sverige fandtes Jøder, som var villige og i Stand til at hjælpe dem.

Nogle stod ikke til at redde, og mindst halvdan Hundrede fandt deres sidste Hvile paa Malmös mosaiske Kirkegaard; men god og kærlig Pleje satte hurtigt sine Spor — selv de saakaldte »Muselmænd«, udtærede Skeletter, fik Sul paa Kroppen, og vore Patienter blev fordelt paa Sygehuse, Sanatorier og Rekonvalescentlejre, medens de raske — ligesom i sin Tid de danske Flygtninge — blev anbragt i Forlæggninger, indtil de kunde blive beskæftiget indenfor Sveriges Erhvervsliv.

Problemet med Børnene

Blandt vore reddede befandt sig en Del Børn, hvoraf et Hold TB-Patienter fra Bergen Belsen. Disse blev anbragt paa et Børnehjem nær Malmö, og er efterhaanden alle blevet udskrevne. Nogle kunde sendes til genfundne Slægtninge i Sverige eller Udlandet — saaledes var der en fem Aars czechisk Pige, som hævdede, at hendes Moder var i Live; det viste sig efter et Aar, at hun havde Ret. Moderen havde kæmpet som Partisan og

THORKILD HANSEN
AMAGERBROGADE 49 / FALKONERALLE 47
VESTERBROGADE 24
CENTRAL 24 48

Damekonfektion

★

Kjoler

★

Pelsværk

havde overlevet Krigen. Nu er Moder og Barn atter forenet i Prag.

Andre blev anbragt paa en af de »Alija« Skoler, hvor Børnene forberedes til Livet i Palæstina. En Del har allerede faaet Certifikat og er vel ankomne til Eretz.

De tilbageblevne

Oprindelig var det Mening, at Sverige vilde beholde sine Gæster et Aars Tid, indtil de kunde repatrieres. Efterhaanden rejste de franske, belgiske, hollandske, italienske Kontingenter til deres respektive Lande. De fulgtes af de fleste ikke-jødiske Polakker, samt nogle ungarske, rumænske og czekiske Jøder. Tilbage blev de polske Jøder, Czekerne fra Karpatho Rusland, som siden Krigen er indlemmet i Sovjet-Unionen, samt en Del Ungarere og Rumænere, ca. 7000 ialt.

Nogle er det lykkedes at rejse til U.S.A. og andre Lande, og de fleste forsøger at komme bort fra Sverige, til deres Slægtninge, hvor de nu maa findes. Andre ansøger om at faa deres Slægtninge hertil fra Tyskland og Polen, og mange er allerede ankommet indenfor de tilladte Kategorier: Ægtefæller, mindreaarige Børn til Forældre, og omvendt.

Det overvejende Flertal er Zionister, og en Del har som bekendt begivet sig paa »Alija Beth«, da Udsigten til at opnaa Palæstina-Certifikater er minimal.

Samarbejde med Svenskerne

Det komplicerede Kontorarbejde forbundet med de legale Rejseforberedelser varetages af Mosaiska församlingens Transmigrationsafdeling, Emigrations Afdeling og »HIAS«.

Vore Organisationer arbejder i bedste Forstaaelse med de svenske Myndigheder og kan i de fleste Tilfælde henvise vore Trængende til de rette svenske Institutioner. Hvor disse ikke rækker til, kommer vi til Hjælp — med Stipendier, Rejsepenge, Sygehjælp, Brude- og Barneudstyr (der har været mange Ægteskaber og Barnefødsler iblandt de nyankomne!), Hjælp til Husleje og meget mere.

Gennem »Joint« kunde vi forsyne samtlige med Matzes og Matzemel, og der blev saa vidt muligt sørget for koscher Forplejning over Pesach, ligesom der blev trykt store Oplag Hagoder og Bønnebøger. I Stockholm udkommer et jødisk Tids-

skrift »Unser Blatt« med Artikler paa Tysk, Jiddisch og Svensk, udgivet af Mosaiska Församlingen.

I Malmø og andetsteds er der med Forsamlingens Støtte oprettet koscher Køkken og Restaurant, og nu kan de nyankomne selv udrette kulturel og anden Hjælpevirksomhed gennem deres egen Forening.

Helga Melchior.

Jødisk Syklub af 1. 12. 1924

Vi takker alle, som gennem deres Bidrag gør det muligt for os at fortsætte vort Hjælpearbejde blandt vore ulykkeligt stillede Trostfæller, uden kun at tage Hensyn til deres religiøse Overbevisning. Netop nu, da Vinteren staar for Døren, er det af uvurderlig Betydning, at vi alle gør vort til efter bedste Evne at lindre Nøden blandt de af Skæbnen saa haardt ramte Mennesker. Vi maa gøre os klart, at Ansvaret for disse Mennesker hviler paa hver af os. Vi maa give dem af vor Overflod, vi maa vise dem i Gerning, at de ikke staar alene i deres Kamp for Tilværelsen. Vi gør det paa frivillig Basis, men vi maa forstaa, at det samtidig er en Pligt, der paahviler os. Den Hjælp, vi yder disse ulykkelige, den være stor eller lille, er en Tak til den Skæbne, som lod os gaa frelst igennem Faren.

Af de mange Taksigelsesbreve, der indgaar til Syklubben, skal vi her citere lidt af et Brev fra en Dame i Hamborg:

»Hvordan skal jeg nu igen finde Ord for den dybe Taknemmelighed, alle vi føler, som De har velsignet med Deres pragtfulde Gave. Af de tilsendte Madvarer bragte jeg omgaaende Æg og Ost ud til de syge fra »Exodus«-Skibene, der ligger paa et herværende Hospital. De burde have overværet denne Uddeling. Det var saadan, at vi maatte græde og le sammen. Da jeg i Dag var derhenne, bad de syge mig viderebringe deres hjerteligste Tak og sige, at Æggene betød uhyre meget for deres Helbredstilstand. De andre Levnedsmidler har jeg fordelt blandt de unge, diegivende Mødre, de gamle, som er eneste overlevende efter deres Familier, samt til de TB-angrebne og andre medtagne Mennesker, der endnu ikke har overvundet Følgerne af Krigsaarenes Grusomheder. Jeg takker Dem endnu engang paa det hjerteligste og fremhæver, at jeg umuligt i Ord kan skildre den Glæde, De har skabt i de mange, forpinte Hjerter. Med venlig Hilsen« o. s. v.

Husk vore Blomstertelegrammer til alle Festligheder. De bedes venligst ringe til Fru Clara Ruben, Telf. Vester 3868.

Vi modtager gerne brugte Klæder, som vi afsender samtidig med vore Levnedsmiddelforsendelser. Ved Henvendelse til Fru L. Nachum, Telf. Palæ 3135 mellem Kl. 17—19, kan der træffes Aftale om eventuel Afhentning.

Aktieselskabet

Holger Petersen

Købmagergade 44 · København K · Central 6800